

Anna Lubomska

Scenariusze lekcji integracyjnych w klasie II i III szkoły podstawowej

---

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (1), 101-108

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna LUBOMSKA

Scenariusze lekcji integracyjnych w klasie II i III szkoły podstawowej

Idea nauczania zintegrowanego najpełniej może być realizowana na szczeblu edukacji początkowej. Integracji w procesie kształcenia nie osiąga się przez mechaniczne scalanie treści nauczania w obrębie jednego przedmiotu, lecz w realizowanym przez nauczyciela procesie dydaktycznym, a więc w toku samego nauczania. Integrowanie wiedzy w procesie dydaktycznym może odbywać się nie tylko podczas odwołania się nauczyciela do wiadomości zdobytych przez ucznia z dyscyplin pokrewnych, ale także podczas utrwalających materiał programowy syntez i powtórzeń.

Integrowanie różnorodnych treści kształcenia w nauczaniu początkowym powinno odbywać się w toku praktycznych czynności uczniów i realizowanych przez nich zadań dydaktyczno-wychowawczych. Czynnościowemu integrowaniu treści kształcenia w klasach I–III sprzyja ich układ i dobór w obrębie poszczególnych przedmiotów. Wysłunięcie na czoło treści programowych ćwiczeń pozwala w toku określonych czynności dydaktycznych opisywać rozmaite elementy rzeczywistości z punktu widzenia różnych dyscyplin w tym samym czasie, ukazywać podobieństwa, różnice, związki i zależności między przedmiotami i zjawiskami ze stanowiska metodologii typowej dla danej dyscypliny naukowej, prezentować dzieciom scalony obraz świata.

Zintegrowany scenariusz zajęć z wykorzystaniem techniki C.Freineta w klasie II
– blok tematyczny „W krainie baśni”

- Język polski** – Spójne wypowiedzi dzieci na określony temat.
- Wzbogacanie i gromadzenie słownictwa związanego z zimą z wykorzystaniem planszy – krajobraz zimowy i przeżyć dzieci.
  - Ćwiczenia ortograficzne i gramatyczne (przymiotnik, rzeczownik).
  - Wielka litera w nazwiskach i tytułach.
  - Pisanie baśni.
- Matematyka** – Doskonalenie techniki mnożenia i dzielenia w zakresie 30
- Środowisko** – Utrwalenie słownictwa związanego z porami roku.
- Muzyka** – Zapoznanie dzieci z muzyką A. Vivaldiego.
- Określenie tempa i nastroju muzyki.
  - Utrwalenie słów i melodii piosenki pt.: „Pada śnieg”.
- Plastyka** – Przedstawienie krainy Królowej Zimy i jej domu – technika dowolna.

Cele dydaktyczno-wychowawcze:

- Kształtowanie umiejętności wypowiedzania się.
- Bogacenie słownictwa czynnego i biernego.
- Rozwijanie aktywności twórczej.
- Odbiór muzyki jako sztuki działającej na wyobraźnię i wrażliwość.
- Kształtowanie wrażliwości na piękno przyrody w scenerii zimowej.

Metody pracy:

- Aktywizujące wg R. Więckowskiego.

Formy pracy:

- Jednolita zbiorowa, indywidualna, zróżnicowana w poziomach.

Środki dydaktyczne:

- Płyta A. Vivaldiego „Cztery pory roku”, piosenka „Pada śnieg”, łąmigłówki matematyczne z hasłami, plansza z krajobrazem zimowym, ilustracje baśni, zagadki, fiszki, pani Zima – uczennica z klasy starszej z symbolami zimy.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie do tematu zajęć poprzez rozwiązania łąmigłówek matematycznych zawierających hasła: lato, jesień, zima, pory roku.
2. Spójne wypowiedzi na temat obecnej pory roku.
  - Za co lubimy zimę?
  - Nasze marzenia i życzenia związane z tą porą roku.
  - Jaką porą roku jest zima?
3. Prezentacja wiersza o zimie i ukierunkowanie uczniów do wysłuchania treści wiersza.
4. Wypowiedzi związane z wysłuchanym wierszem.
  - Jaki jest nastrój wiersza?
  - O czym jest ten wiersz?

- Co poeta chciał nam powiedzieć?
  - 5. Piękno zimy w muzyce. Wysłuchanie płyty A. Vivaldiego „Cztery pory roku”.
    - Określenie nastroju, tempa muzyki.
    - Dobieranie odpowiednich wyrazów spośród zgromadzonego słownictwa.
    - Zwrócenie uwagi na instrumenty smyczkowe.
    - Wyjaśnienie nazwy „instrument smyczkowy”.
  - 6. Dalsze wzbogacanie, precyzowanie i uściślanie słownictwa z wykorzystaniem planszy – krajobraz zimowy.
    - Wypowiedzi na temat ilustracji z równoczesnym przyporządkowaniem odpowiedniego słownictwa.
    - Umiejętność rozróżniania części mowy (rzeczownik, przymiotnik).
  - 7. Różne formy spędzania czasu wolnego w długie zimowe wieczory na podstawie dramy (prezentacja przez grupy).
    - Kultura spędzania wolnego czasu ze zwróceniem uwagi na higienę i zdrowie.
  - 8. Błyskawiczny konkurs dotyczący znajomości czytanych baśni.
    - Prezentacja ilustracji do baśni, próba odgadnięcia tytułu.
    - Pisownia nazwisk i tytułów wielką literą.
    - Jaki utwór nazywamy baśnią?
    - Przypomnienie kilku zakończeń baśni, nawiązanie do wielkiego baśniopisarza H. Ch. Andersena.
  - 9. Niespodzianka – spotkanie z Zimą.
    - Odczytanie zagadek z trudnością ortograficzną (tematyka zimowa).
    - Przedstawienia zadania od Królowej Śniegu dla uczniów klasy II.
  - 10. Ogłoszenie konkursu na najlepszego baśniopisarza klasy II.
  - 11. Utrwalenie słów i melodii piosenki o zimie „Pada śnieg”.
  - 12. Inspirowanie do twórczej działalności poprzez utwór muzyczny – pobudzenie wyobraźni twórczej.
  - 13. Tworzenie baśni o zimie w różnych poziomach: karty pracy.
    - a) praca twórcza – samodzielne pisanie baśni,
    - b) dopisanie zakończenia baśni.
  - 14. Wybór najciekawszej baśni.
    - Ogłoszenie zwycięzcy konkursu na najlepszego baśniopisarza klasy II.
    - Nagranie baśni na kasetę magnetofonową.
  - 15. Ćwiczenia śródlekcyjne.
  - 16. Praca z fiszką (dobieranie odpowiednich przymiotników do rzeczowników).
  - 17. Zabawa dydaktyczna.
  - 18. Inspiracja do pracy plastycznej.
    - Jak wyobrażasz sobie dom Zimy?
    - Jak wyobrażasz sobie krainę Królowej Zimy?
  - 19. Podsumowanie zajęć – ocena aktywności.
  - 20. Zachęcenie do napisania opowiadania na temat: „Jaka zima sprawiłaby mi radość?”
- Pożegnanie.

Literatura

- Kulpa J., Więckowski R.: *Metodyka nauczania języka polskiego w klasach początkowych*. Warszawa 1986.
- Muszyńska Ł.: *Integralne wychowanie i nauczanie w klasach I-III*. Warszawa 1974.
- Program nauczania początkowego*. Warszawa 1992.
- Wichura H.: *Modele lekcji w nauczaniu początkowym*. Warszawa 1984.
- Więckowski R.: *Elementy systemu nauczania początkowego*. Warszawa 1976.

Scenariusz zintegrowanych zajęć języka polskiego i plastyki dla klasy III

Zagadnienia programowe:

- Twórca światowej literatury dziecięcej J. Ch. Andersen.
- Wyodrębnienie zdarzeń w utworach literackich, ustalenie kolejności zdarzeń.
- Systematyczne poszerzanie zasobu słownikowego (wyrazów i związków frazeologicznych).
- Dłuższe wypowiedzi na temat obrazków.
- Wielka litera w tytułach utworów i nazwiskach.
- Ocenianie następujących cech przedmiotów i zjawisk występujących w otoczeniu, uczenie – wyróżnianie i nazywanie:
  - wielkości i proporcji,
  - położenia i oddalenia,
  - barwy,
  - faktury.
- Przedstawienie sytuacji scen i zjawisk uwarunkowane uwzględnieniem określonych wielkości i proporcji, położenia, barwy, faktury oraz związków przestrzennych.

Temat lekcji:

Dłuższe, swobodne wypowiedzi uczniów na temat dobra i zła ukazanego w baśni Andersena „Brzydkie kaczątko”. Wielka litera w tytułach utworów i nazwiskach.

Barwna ilustracja do wybranej baśni Andersena z uwzględnieniem określonych wielkości, proporcji, barwy i faktury techniką collage.

Cele dydaktyczno-wychowawcze

- wdrażanie do dłuższych, swobodnych wypowiedzi na określony temat: życie i twórczość J. Ch. Andersena.

- wzbogacenie słownika czynnego i biernego uczniów poprzez odpowiedni dobór wyrazów i związków frazeologicznych;
- wdrażanie do logicznego myślenia poprzez rozwiązywanie diagramu, ułożenie puzzli;
- umiejętność doboru odpowiednich wyrazów w celu ułożenia kolejności wydarzeń w baśni „Brzydkie kaczątko” (III poziom);
- utrwalenie pojęcia „baśń”;
- praktyczne umiejętności pisania tytułów i nazwisk;
- wdrażanie do świadomego, planowego i efektywnego działania praktycznego;
- przedstawienie scen z życia bohaterów wybranych baśni J. Ch. Andersena z uwzględnieniem charakterystyki otoczenia;
- szacunek dla ludzi pozbawionych urody, majątku na przykładzie brzydkiego kaczątko;
- wdrażanie uczniów do aktywnej postawy na lekcjach, samodzielności i dyscypliny;
- wdrażanie do utrzymania ładu i porządku oraz dobrej organizacji w miejscu pracy.

Metody pracy:

- podające i poszukujące wg Więckowskiego,
- działalność praktyczna.

Formy pracy:

- praca zbiorowa jednolita,
- praca indywidualna zróżnicowana w III poziomach,
- praca indywidualna jednolita.

Środki dydaktyczne:

diagram, portret Andersena, wiersz J. Kulmowej „List do Andersena”, ilustracje baśni Andersena, ilustracje wydarzeń w baśni „Brzydkie kaczątko”, wystawka baśni, rozsypanka zdaniowa, test z lukami, ilustracje o różnej fakturze, puzzle – kaczątko.

Materiały i przybory:

nożyczki, klej, włóczka, szmatki, ścinki futerka, papier kolorowy.

Literatura

- Baczyńska H.: *Metodyka języka polskiego w klasach 1–3 szkoły podstawowej*. Warszawa 1984.
- Lenartowska K., Świętek W.: *Lektura w klasach I–III*. Warszawa 1990.
- Popek S. (red.): *Metodyka zajęć plastycznych w klasach początkowych*. Warszawa 1987.
- Program nauczania początkowego*. Warszawa 1992.
- Radwiłowicz M., Morawska Z.: *Metodyka nauczania początkowego*. Warszawa 1986.
- Wichura H.: *Modele lekcji w nauczaniu początkowym*. Warszawa 1984.

I. Stworzenie sytuacji zainteresowania lekcją

1. Rozpoznawanie ilustracji wykonanych przez uczniów klas starszych – porządkowanie do tytułu baśni.
2. Diagram – Jakie to baśnie?

II. Część właściwa

1. Zapoznanie z życiem i twórczością J. Ch. Andersena:

J. Ch. Andersen urodził się w 1805 r. w Danii w małym miasteczku Odense. Pochodził z biednej rodziny. Ojciec jego był szewcem, matka praczką. Wolny czas ojciec poświęcał synowi czytając i opowiadając mu bajki. Wcześniej osierocony już w dzieciństwie musiał pracować. Największą jego radością był teatr kukiełek sporządzony dla niego przez dziadka. Ulubiona lektura – „Baśnie z 1001 nocy”. Po ukończeniu szkoły Andersen zaczął pisać. Prawdziwą sławę przyniosły mu baśnie. Jest ich w sumie 160, przetłumaczone na wszystkie języki świata. Zmarł w 1875 r.

2. Utrwalenie terminu „baśń”.

- postacie i wydarzenia fantastyczne,
- nie można ustalić dokładnie czasu i miejsca wydarzeń,
- napisana prozą,
- dobro zwycięża zło.

3. Wielka litera w tytułach baśni Andersena

- samodzielne uzupełnianie tytułów

„...ziewczynka z zapalkami”

„...łownik”

„...asterka i kominiarczyk”

„...zikie łabędzie”

„...siężniczka na ziarnku grochu”

4. Ułóż puzzle. Dobierz sylaby w całe wyrazy. Obrazek, który ułożysz, pomoże ci uzupełnić tytuł znanej baśni.

Brzydkie kaczątko

- a) podanie tematu lekcji

Jakie były losy brzydkiego kaczątko w baśni Andersena?

Swobodne, dłuższe wypowiedzi uczniów na pytanie postawione przez nauczyciela.

- jak wyglądało i jak było traktowane kaczątko przez rodzeństwo, inne kaczkę, kaczkę-matkę, mieszkańców starej chatki?
- jak zachowywało się kaczątko, gdy zauważyło odlot łabędzi i co o nich sądziło?

Tworzenie słowniczka

wyrazy: brzydkie, szare, smutne, kopała, dziobały, szczypały, wielki, potracone

zwroty: pośmiewisko całego podwórka, kaczątko zrobiło się jakieś dziwne, wydawało głośny i dziwny dźwięk

- b) przeniesienie wydarzeń z baśni w stosunki międzyludzkie (uprzedzenia, złe traktowanie ludzi pozbawionych urody, majątku, stanowiska),
- c) nadawanie tytułów kolejnym wydarzeniom – uporządkowanie i omówienie ilustracji
- praca w III poziomach
    - I poziom – praca samodzielna
    - II poziom – zdania z brakującymi wyrazami
    - III poziom – rozsypanka zdaniowa
- d) próba inscenizacji ostatniego wydarzenia.

III. Podsumowanie lekcji

1. – czy cieszy nas zakończenie baśni?
– czego można się nauczyć?
2. Wzorowa recytacja przez ucznia wiersza J. Kulmowej „List do Andersena”.

IV. Zapowiedź i uświadomienie tematu plastycznego w nawiązaniu do lekcji języka polskiego.

1. Omówienie ilustracji przedstawionej przez nauczyciela
  - utrwalenie pojęć: wielkość, proporcja, położenie, oddalenie, barwa;
  - utrwalenie pojęcia „faktura” – porównywanie różnych faktur.
2. Przypomnienie sposobu wykonania obrazka techniką collage (na podstawie wykonanych prac dzieci)
  - bezpieczeństwo przy posługiwaniu się nożyczkami.

V. Działalność praktyczna uczniów

1. Indywidualna działalność plastyczna uczniów z jednoczesną korektą nauczyciela.
2. Omówienie prac pod kątem walorów estetycznych, pomysłowości i zrozumienia zadania.
3. Ocena – wystawka prac.

VI. Część końcowa

Sprzątanie stanowisk pracy